

legzetes darab egy római hombár vastag falú, korongolt, ívelt oldaltöredéke volt. A lelőhely 560×200 m kiterjedésű.

SZÁRAZ CSILLA

148. Eszteregnye határa

(Zala megye) U, R, B, Rő, A, Á, Kk, Kú

2004. július 30-án terepbejárást végeztünk a település rendezési tervéhez kapcsolódó régészeti örökségvédelmi hatástanulmány előkészítésére. Cél a nyilvántartott lelőhelyek állapotvizsgálata, a közelebről nem azonosított régészeti megfigyelések pontos lokalizálása és új lelőhelyek azonosítása volt. Mindezek eredményeként jelenleg összesen 9 lelőhelyet ismerünk a területről.¹⁰ A 3. sz. lelőhelyen megfigyelt késő középkori telepjelenségek a középkori Eszteregnyével hozhatók összefüggésbe. Obornak régészeti emlékeit a 8. és 9. sz. lelőhelyen találtuk meg. A kerek várdombon (1. sz. lh.) megfigyelhető földvár okleveles említését nem ismerjük, de az azonos típusú kisvárakhoz hasonlóan valamikor a 13. században épülhetett.

A 9 lelőhelyen az alábbi jelenségeket regisztráltuk: újkőkori (dunántúli vonaldíszes kultúra) telepek; középső rézkori (balatoni csoport, tűzdelt barázdás kerámia) telepek; késő bronzkori telep; római kori telepek; népvándorlás kori (késő avar) telepek; Árpád-kori település, földvár; késő középkori falu; kora újkori (16. sz.) éremlelet.

Munkatársak: Marton Tibor, Stibrányi Máté, Szabó Zoltán.

VIRÁGOS GÁBOR

149. Esztergom, Széchenyi tér 22.

(Komárom-Esztergom megye) Á, Kö

A védett lelőhelyen 1958-ban Zolnay László kisebb régészeti feltárást végzett és az akkor megtalált pincét középkorinak határozta meg. 2004. október 20. és november 12. között megelőző régészeti feltárást végeztünk a telken (hrs.: 17414) a tervezett építkezés helyén, amelynek során egy középkori kőház maradványait és pincéjét tártuk fel. A ház K–Ny-i tájolású és majdnem pontosan a tervezett új épületszárny helyén állt; 95–110 cm vastag, kavicsos habarcsba rakott kőfalai 80–150 cm mélységben kerültek elő. A pince kő dongaboltozata fölött több középkori járósínt helyezkedett el. A boltozat feletti első járósínt alól, a boltvállak betöltéséből főleg Árpád-kori, néhány 14. századi (esetleg 15. század eleji) kerámiatöredék került elő, melyek a boltozatnak 14. szá-

zadi (legkésőbb 15. század elejéről való) építését jelzik. A boltvállak mögött kavicsos habarccsal vakolt falfelületet találtunk, amely arra utal, hogy a boltozat megépítése előtt a ház már fennállt, alsó szintje valószínűleg síkfödémes lehetett. Ezt a feltevést igazolta a déli fal melletti feltárás, ahol a boltvállak mögött két rézsús, bevilágító ablakot találtunk. A DK-i ablak (napfényre ferdén elhelyezett) kőkerete, benne az egykorú vasráccsal került elő, a DNY-i ablak kőkeretének felső felét a börtönudvar kerítésének építésekor 1903-ban elvették. A két ablak közti részen, az É-i oldalon fiókboltozat jelzi, hogy ezen a részen É felé kijárata lehetett a pincének. A bíróság falánál, a pince K-i végén egy barokk, téglából épült lejárata van elfalazva. A barokk boltozat alatt azonban ott is megfigyelhető a korábbi kőboltozatnak az eredeti pincelejáróba ferdén emelkedő kőboltozata.

A fentiekén túl külön, a ház belsejéből is volt lejárata a pincének a boltozat ÉNy-i harmadánál. Ez a boltozat építésével egyidős, az É-i falánál két kőből épített lépcsője volt, további része falépcső lehetett. A pince Ny-i végfalán téglával átboltozott ajtónyíláson át egy másik, ugyancsak kő-dongaboltozatos pincerész, abból É felé további pincerész következik (már a börtönudvar alatt). Utóbbi szinte teljesen, a belső kis pince 90%-ban, a külső nagy pince 50%-ban be van tömedékelve. Az utóbbi két pincerész későbbi hozzáépítésnek, de középkori építkezésnek látszik. Ezek megkutatására nem volt módunk. A fentiek szerint a bíróság udvarán egy – valószínűleg 13. századi (legkésőbb 14. század első fele) – kőház alsó részét találtuk meg, amely eredetileg síkfödémes volt. A déli oldalon két kőkeretes, rézsús bevilágító ablakkal ellátott szuterén helyiséget a 14. században (legkésőbb a 15. század elején) kőboltozattal látták el. A török háborúk után az épület romjait a 18. században átépítették; a pincét valószínűleg a 19. század végéig használták.

HORVÁTH ISTVÁN

150. Érd, Hosszú földek

(MRT 7. k. 9/4 és 9/15 lh.)

(Pest megye) U, B, V, Rő, Á

2004. április és október között a Benta-patak É-i oldalán, a 9/4 sz. őskori lelőhely Ny-i részét; valamint a vele érintkező 9/15 lelőhely K-i szélét tártuk fel az építendő M6 autópálya tengelyében, mintegy 60 m szélességben. A feltárt 3,5 hektáros területen kb. 2200 objektum került elő. (Lásd az illusztrációt a 214. oldalon!) Közepén egy újkori szemétfeltöltés nagy részén megsemmisítette a korábbi településre utaló nyomokat.

Legkorábban a középső neolitikum idején telepedtek meg itt. Ehhez a korszakhoz köthetőek a hosszú, gyakran 15–20 m-es téglalap alakú, cölöpszerkezetes felszíni házak. Nagyméretű, lapos gödreikből a zselizi kultúra emlékműve került elő, jórészt durva házikerámia és szarvasmarha/őstulok vázmaradványok formájában.

10 A mai közigazgatási határon belül a középkorban két falu létezett. Eszteregnye és Obornak. Mindkét falu történetét Holub József foglalta össze: Zala megye története a középkorban. III. kötet. A községek története. Pécs, 1933, kézirat.